

Alenka Urh z

Dragico
Haramija

Urh: Vaša poklicna pot je od nekdaj zapisana mladinski književnosti; pustili ste nezgrešljiv pečat na področju njene literarno-teoretske obravnave, ukvarjate pa se tudi z bolj praktičnimi vidiki književnosti, vezanimi na bralno pismenost in bralno kulturo. Če začneva od začetka – od kod oziroma, nemara celo bolje, od kdaj vaše zanimanje za mladinsko književnost?

Haramija: Moja prva služba je bilo delo knjižničarke na bibliobusu Mariborske knjižnice, ki vozi v kraje, v katerih ni oddelkov splošne knjižnice. Tam sem se srečevala večinoma z mladimi bralci, saj je imel bibliobus zlasti v dopoldanskem času postajališča v bližini osnovnih šol, učenci pa so si izposojali gradivo za seminarske naloge ter za domače in prostočasno branje. Po enem tednu sem ugotovila, da moram otroške in mladinske knjige prebrati, če jih želim promovirati med mladimi. Pozneje sem se odločila za doktorat iz otroške in mladinske književnosti, pri čemer sem svoje znanje poglobila v literarnozgodovinskem in literarnoteoretičnem smislu, za kar se moram vsakič znova zahvaliti žal že pokojnima mentorici in somentorju, prof. dr. Helgi Glušič in akademiku prof. dr. Jožetu Pogačniku. Ukvarjala sem se z avanturistično realistično prozo, ki je še vedno najbolj brani žanr mladinskega slovstva. Od leta 1994 sem zaposlena na Univerzi v Mariboru, najprej kot asistentka, leta 2011 sem pridobila naziv

Dragica Haramija

Foto: Aleš Cipot

redne profesorice, in sicer za področje otroške in mladinske književnosti; promocija in pozneje raziskovanje otroške in mladinske književnosti sta moja služba že triintrideset let.

Urh: Vaše bogato znanje in izkušnje posredujete študentom na Pedagoški in Filozofski fakulteti v Mariboru. Kako mlajše generacije berejo mladinsko književnost?

Haramija: Imam srečo, da mladinsko književnost predavam študentom vseh stopenj izobraževanja, bodočim vzgojiteljem in vzgojiteljicam na Oddelku za predšolsko vzgojo, bodočim učiteljicam in učiteljem nižjih razredov

osnovne šole na Oddelku za razredni pouk ter bodočim slovenistkam in slovenistom na Oddelku za slovanske jezike in književnosti. Gre za tri zelo različne študijske programe, ki so namenjeni zelo različnim stopnjam izobraževanja po celotni vertikali od vrtca do konca srednje šole. Prav to je razlog, da je treba pri vsebinah vedno znova premišljevati o tem, komu je neko besedilo namenjeno, torej kdo je končni uporabnik nekega otroškega ali mladinskega besedila. Kakor se med seboj razlikujejo poklici, za katere se bodoči pedagoški delavci in delavke izobražujejo, tako se večinoma razlikuje tudi njihovo zanimanje za ta del književnosti. Večina študentk in študentov se zaveda, da je polje otroškega in mladinskega slovstva sestavni del njihove bodoče zaposlitve, torej da se bodo z branjem srečevali vsakodnevno, zato večina bere vsaj tista besedila, ki so na obveznem seznamu. Kogar književnost bolj poglobljeno zanima, se običajno v višjih letnikih študija odloči za izbirni predmet, ki je povezan z otroško ali mladinsko književnostjo.

Urh: Kako naj osnovnošolski in srednješolski učitelji dandanašnji sploh poučujejo književnost? Kako lahko ob poplavi vseh informacij, ki so otrokom dostopne, in ob vseh možnih (tudi virtualnih) načinih preživljanja prostega časa otrokom pokažejo, da je čas, ko se družijo s knjigo, dragocen?

Haramija: Sama se ne ukvarjam z didaktiko književnosti, torej s tem, kako usmerjati književni pouk v osnovnih in srednjih šolah. Pri predmetu Mladinska književnost spoznavajo študentke in študentje literarnozgodovinski razvoj otroške in mladinske književnosti, kar povežemo s kantskimi besedili; natančneje spoznajo književne zvrsti, vrste in žanre, analiziramo konkretna besedila zlasti iz sodobne književnosti. Kako to prenesti v pouk, je predmet drugih študijskih dejavnosti. Seveda pa je snov usmerjena v tiste poudarke, ki jih bodo bodoči pedagoški delavci pri svojem delu pogostejše potrebovali. Zavedam pa se, da bi morali biti pedagoški delavci promotorji branja pri vseh predmetih (ne le pri slovenščini), radovednost in iskanje novega znanja in njegova dostopnost so priložnosti za razvoj vseh ljudi.

Urh: Pri motivaciji otrok za branje imamo zagotovo veliko vlogo tudi starši oziroma skrbniki. A spričo velikega števila knjig, ki izidejo vsako leto, je marsikomu težko izbrati primerno knjigo. Kako torej izbrati knjigo, ki bo hkrati kakovostna in bo nagovorila sodobne generacije mladih bralcev?

Haramija: Starši pogosto posegajo po knjigah, ki so jih sami brali /spoznali v otroštvu. A nove generacije nagovarjajo nove (drugačne) teme. Tako že od rojstva lahko govorimo o družinski pismenosti, ki jo razumemo kot različne dejavnosti znotraj družine, povezane s pismenostjo v najširšem pomenu besede, ko hkrati sodelujejo različne generacije in se skupaj učijo, o čemer je pisala Livija Knaflič že pred več kot dvajsetimi leti. V izobraževalnem pomenu vključuje napredek pismenosti vseh družinskih članov oziroma jo interpretiramo kot vsako dejavnost, pri kateri družinski člani uporabljajo bralne, pisne ali računske spretnosti v družinski skupnosti v vsakdanjem življenju. Vključuje pa tudi bralno kulturo in navade, povezane s pismenostjo. Otroci, ki imajo srečo, da se rodijo v družino, kjer odrasli radi berejo, imajo to prednost, da so že od najzgodnejšega otroštva deležni branja, pogovora o knjigah, igranja z njimi. Poznajo literarne junake, ki jih spremljajo vse življenje in z njimi rastejo. V obdobju opismenjevanja, to je zgodnje pismenosti, ko začnejo črke sestavljati v zloge, te v besede, besede v stavke in stavke v povedi, je zelo pomembno, da jim odrasli ne nehamo brati. Njihova bralna spretnost vsaj v večini primerov še ni tako razvita, da bi zmogli besedilo hkrati brati in razumeti. Naslednja stopnja je branje z razumevanjem, torej ko to, kar preberemo, tudi razumemo, znamo na primer izluščiti bistvo iz nekega daljšega besedila, sami napisati nadaljevanje in podobno.

Živimo v času, ko nas obdaja zelo veliko vizualnih informacij, zato je pomembno razvijanje multimodalne pismenosti, kar pomeni, da zna bralec sestaviti pomene iz različnih kodov sporočanja: iz besedila, ilustracij ali grafov, tabel in podobnega. Najprej na branje vplivajo starši, pa tudi knjižničarke in knjižničarji, pozneje učiteljice in učitelji, v najstniškem obdobju prevzamejo to vlogo vrstniki.

Izbira bralnega gradiva za otroke in učence ima, ne glede na otrokov materni jezik, nekaj skupnih izhodišč. Za vse mlade bralce velja, da jim priporočamo kakovostna gradiva; upoštevati je treba starost bralca (in najprimernejšo obliko knjige zanj), njegove izkušnje in (pred)znanje, da bi zmožel mladi bralec besedilo brati (v predšolskem obdobju poslušati) z razumevanjem; upoštevati je treba razmerjem med kanonskimi besedili in sodobno produkcijo mladinske književnosti ter razmerje med prevedenimi deli in izvirnim leposlovjem. Pri obveznem šolskem branju, zlasti pri domačem branju, bralec nima izbire bralnega gradiva. Kadar pa nam uspe, da mladega človeka tako motiviramo, da posega po knjigah tudi v prostem času, običajno ostane tak človek, tudi ko odraste, bralec. Bralec za vse življenje, ki razvije okus za kakovostna literarna in informativna dela.

Urh: Dolga leta ste bili predsednica Društva Bralna značka Slovenije. To je eden od projektov, ki poskuša otroke spodbuditi k branju, in glede na številke je pri tem kar uspešen. Pri Bralni znački namreč sodeluje veliko število osnovnošolcev, vendar pa se zdi, da število bralcev potem v srednji šoli, predvsem pa pozneje, drastično upada. Kaj je po vašem mnenju razlog za tak upad?

Haramija: Rekla bi, da Bralna značka ni le projekt (ti imajo običajno rok trajanja), temveč je od leta 1961 stalnica za spodbujanje branja osnovnošolcev, v zadnjih treh desetletjih tudi v vrtčevskih skupinah, pa tudi v nekaterih srednjih šolah (kjer so organizirani bralni klubi). Na splošno branje s starostjo upada, ob koncu osnovnošolskega obdobja imajo učenci že izoblikovane prioritete za dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo izven pouka. Prej sem že omenila, da vpliv staršev in pedagoških delavcev pri najstnikih upade, najpomembnejši postanejo vrstniki in njihov vpliv. Gre za razvoj posameznice ali posameznika na vseh področjih razvoja, torej na kognitivnem, socialnem, čustvenem, estetskem, moralno-etičnem in motivacijskem. Če pa pustimo ob strani človekov razvoj in njegov interes, je gotovo najpomembnejši dejavnik upada ta, da branje ni pomembna družbena in posameznikova vrednota.

Urh: Med 8. septembrom in 9. oktobrom je potekal Nacionalni mesec skupnega branja. Letos je bil slogan te vseslovenske bralne akcije misel Richarda Steela: *Branje je za duha to, kar je telovadba za telo*. Se vam zdi, da Slovenci na splošno dovolj beremo? Kakšen je nivo bralne kulture pri nas?

Haramija: Rezultati različnih raziskav kažejo, da se bere več leposlovja v času šolanja kakor pozneje. Se pa na splošno veliko bere na elektronskih medijih, vendar gre pri tem večinoma za informativna in zabavna gradiva. Šolske knjižnice so edine, v katere hodijo vsi šolajoči se; pri splošnih knjižnicah je slika drugačna. Tudi kupovanje knjig, kakor kažejo raziskave *Knjiga in bralci*, ni ravno na zadovoljivi ravni. V bralno kulturo pa sodi vse to: branje, pogovor ob knjigah ali druge produktivne dejavnosti, obisk knjižnic in prireditve, povezanih s knjigami, nakup knjig. Manjka torej ozaveščenost, da je branje spretnost, ki jo vsak človek razvija vse življenje, in da smo odrasli odgovorni za pismenost otrok.

Urh: Kako torej vzgojiti vseživljenjske bralce? Seveda obstajajo tudi razne dobre bralno spodbujevalne akcije za odrasle bralce, mislite, da dosegajo svoj namen?

Haramija: Vse domišljene bralno spodbujevalne akcije so dobrodošle; za odrasle jih večinoma izvajajo knjižnice ali medgeneracijski centri, tudi domovi starostnikov ... Če želimo, da bo nekdo bralec za vse življenje, mora biti notranje motiviran. Zunanja motivacija je spodbuda, ki zaleže do neke meje, če pa pri otroku ne razvijemo potrebe po branju (torej notranje motivacije), se rado zgodi, da mu, ko odraste, za branje "zmanjka časa". Za tem izgovorom se skriva marsikaj ...

Urh: V strokovni monografiji *Poetika slikanice* (2013), ki ste jo napisali z Janjo Batič, ugotavljate, da je slikanica multimodalna knjiga, ki zgodbo pripoveduje skozi dva sporazumevalna koda, likovnega in verbalnega. Slikanico lahko torej v celoti razumemo in interpretiramo samo skozi celostno branje, saj njen pomen leži v interakciji med besedo in sliko?

Haramija: Raziskovanje multimodalnosti je izrazito interdisciplinarno, zato se rado zgodi, da sva s kolegico dr. Batič preveč "likovni" za literarne revije in preveč "literarni" za revije, ki se prvenstveno ukvarjajo z likovno umetnostjo, premalo "didaktični" za pedagoške revije in preveč za bolj splošne. Je pa celostno branje besedila in ilustracij ter sestavljanje pomenov iz obeh kodov sporočanja nujno, saj je večina vsakdanjih sporočil multimodalnih, zato je slikanica za najmlajše otroke zelo pomembna oblika knjige za razvoj bralnih spretnosti besed oziroma besedila in ilustracij. Seveda slikanice niso namenjene le najmlajšim (predšolskim) otrokom in učencem v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole, vedno več je naslovniško odprtih, ki s svojimi vsebinami nagovarjajo tudi (ali zlasti) odrasle.

Multimodalnost se da morebiti najlažje razložiti s pomočjo strukturalizma. Že v začetku 20. stoletja so jezikoslovci poudarjali, da so znaki jezika sestavljeni iz označevalcev in označencev; jezik je torej eden od kodov sporočanja, ki ima svojo strukturo in sistem. Semiotični trikotnik, ki je bil sicer razvit v okviru jezikoslovja, nazorno predstavlja konstrukcijo konceptov oziroma pojmov. Semiotika je nujno povezana s semantiko, ki se ukvarja s pomeni besed/besedil. Pri analizi slikanic se po Sipesu vzpostavi dva trikotnika: (1) objekt – besedilo – interpretacija besedila in (2) objekt – ilustracija – interpretacija ilustracij, kar pomeni, da je interpretacija bralca odvisna od sestavljanja obeh kodov sporočanja. Ali povedano drugače: vsaka slikanica zahteva lastno interpretacijo, ki je le delno odvisna od poznavanja literarnozgodovinskega in umetnostnozgodovinskega umeščanja pisateljic in pisateljev, ilustratorok in ilustratorjev v širši kontekst umetnosti. Vsaka

slikanica po svoje – in niti ne vsem bralcem iste slikanice enako – razkriva samosvojo multimodalno zgodbo. Prav to je razlog, da je večini lažje brati klasične slikanice, v katerih je besedilo zaokrožena celota, ilustracija pa osvetljuje/poudarja najpomembnejše dogodke, literarne like, prostore ... V sodobni slikaniški produkciji gre velikokrat za izrazito prepletenost: del sporočila nosi besedilo, del ilustracija, kar pomeni, da celote ni mogoče sestaviti, če ne preberemo vseh kodov sporočanja.

Urh: Kakšna je po vašem mnenju motivacijska in, če lahko tako rečemo, "kultivacijska" vloga slikanice kot prve otrokove knjige za njegov nadaljnji bralni razvoj?

Haramija: Slikanica je prvo otrokovo bralno gradivo in prva galerija, zato mora odrasli, ki večinoma izbira knjige za otroka, razmisliti o kakovosti besedila in ilustracij, primerni dolžini besedila, o temi, ki otroka zanima, ipd. Kakovostna slikanica je prava umetnina ali, kakor sva s kolegico dr. Batič kot uvodno misel v *Poetiko slikanice* citirali Rebecca J. Lukens (2007): slikanica ni tako preprosta, kot je videti na prvi pogled.

Urh: V svojem bogatem raziskovalnem delu ste se ukvarjali tudi s slovensko realistično avanturistično mladinsko prozo. Kakšna je pri nas v zadnjih letih produkcija pustolovske proze, bodisi realistične bodisi fantastične, in kako ocenjujete njeno kakovost?

Haramija: Pustolovska proza je še vedno najbolj brana, je pa res, da je v zadnjih letih izrazit trend žanrskega sinkretizma (kakor ga je v slovenskem prostoru utemeljila dr. Zupan Sosič), pri čemer je pustolovski žanr najpogosteje prepleten z zgodovinskim, ljubezenskim, fantastičnim. V zadnjem času je opaziti porast fantastičnih in fantazijskih pripovedi, še vedno pa prevladuje daljša realistična proza; za mlajše otroke kratka realistična in fantastična proza in pravljice. Opazen je trend povečanega števila ilustracij, ne le v slikaniški produkciji, temveč tudi v ilustriranih knjigah. Pri pustolovski literaturi bralec najpogosteje iz ilustracij razbere književni prostor (npr. tipična pokrajina, tipične zgradbe, tipično rastje), književni čas (npr. oblačilna kultura, hrana, prevozna sredstva) in podobo literarnih likov.

Urh: Leta 2003 ste zapisali, da v slovenskem prostoru še nimamo celostne teorije o književnih zvrsteh, vrstah in žanrih v mladinski književnosti. Se je v zadnjih dveh desetletjih na tem področju kaj spremenilo?

Haramija: Menim, da se vsi teoretiki trudimo, da bi zapolnili to vrzel. Sama se največ ukvarjam s prozo in upam, da sem v monografijah in člankih vsaj nekatera odprta vprašanja pojasnila (na primer v poglavju *Tipologija proznih književnih vrst* v monografiji *Nagrajene pisave*, 2012). Otroška in mladinska književnost imata seveda enake zvrsti in večino vrst in žanrov, kakor jih utemeljuje književnost za odrasle. Pojavljajo pa se specifike, npr. obseg literarnega dela; število različnih uporabljenih besed v besedilu; teme, ki jih zmorejo mladi bralci razumeti oziroma so v določeni starosti zanje zanimive.

Urh: V monografiji *Holokavst skozi otroške oči* (2010) ste raziskovali, kako je holokavst prikazan v literarnih delih za odrasle in otroke. Na kakšen način je ta temni in neizbrisljivi madež zgodovine predstavljen v mladinski literaturi? In kako je obravnavana tema smrti na splošno?

Haramija: Skozi literaturo lahko spremljamo cikel človeškega življenja, ki se je v preteklosti osredinjal na najpomembnejše prelomnice, ki pa so hkrati povezane z obredjem in iniciacijo, to so rojstvo, poroka in smrt, neločljivi del slednje je tudi žalovanje. V izvirni slovenski ter prevedeni otroški in mladinski literaturi na temo smrti in žalovanja se kaže tabuiziranost smrti v sodobni človeški družbi, ker družba danes ne živi več tako ciklično in povezano kakor nekoč. S smrtjo, ki lahko nastopi zaradi starosti, odvisnosti, nesreče, delovne nezgode ali igre, samomora, zaradi zločina ali vojne, je povezanih precej tabujev, ki so odvisni od starosti bralca in njegove zmožnosti razumevanja smrti (na primer dejstva, da smrt ni reverzibilna). Smrt pa razkriva tudi odnose med živimi, odnose tistih, ki ostanejo za umrlim, ubitim. Razkriva medvrstniške odnose, družinske odnose, odnose na novo sestavljenih družin, odnose po samomoru bližnjega, odnose preživelih po vojni. Naj navedem primer: v prvem delu serije romanov Morrisa Gleitzmana z naslovom *Nekoč* (2011) je opisana knjigarna Feliksovih staršev; sinu sta uspela vzbuditi ljubezen do knjig in branja. Prvi Feliksov odziv na nacistično nasilje je povezan s knjigami: nacisti jih zažigajo, zato deček misli, da sovražijo knjige, šele pozneje dojam, da pravzaprav sovražijo ljudi. Nestrpnost do kakršne koli drugačnosti se tudi v sodobnosti izraža na podoben način: najprej nastanejo spiski prepovedanih knjig, nato spiski nezaželenih (prepovedanih) ljudi, sledijo nasilna dejanja nad posamezniki ali neželena skupino ljudi. Auschwitz je strahotno blizu nas.

Ko sem se lotila pisanja o holokavstu, je bilo bistveno manj besedil, zlasti tistih, ki sodijo v otroško ali mladinsko književnost, kakor jih je zdaj. Kakor da je bil holokavst nekako po naravni poti z menjavo generacij prepuščen pozabi, v zadnjem desetletju pa se je prebudila neka nova občutljivost za to temo. Vsa v monografiji predstavljena dela pripovedujejo o delu človeške zgodovine, ki je s seboj prinesla zelo razčlovečeno življenje za milijone ljudi, predvsem v Evropi, s koncentracijskimi taborišči, med njimi je najzloglasnejši Auschwitz s svojimi podružnicami, imenovan tudi tovarna smrti. Knjige o holokavstu so opozorilo, da se ta ne bi ponovil nikoli več, a če parafraziram Prima Levija: ker se je že zgodilo, se lahko ponovi. Njegovo zloslutno izjavo potrjuje dogajanje po vsem svetu.

Urh: Kakšno je vaše mnenje o posodobitvi načrta za slovenščino iz leta 2018, ki ne določa več besedil, med katerimi lahko učitelji izbirajo, zaradi česar je bil iz načrta izključen *Dnevnik Ane Frank*?

Haramija: Učni načrt vsebuje kanonska besedila in pomembne sodobne avtorice in avtorje, ki naj jih učenci v določenem razredu berejo. Izključena so bila vsa priporočena besedila, ne le *Dnevnik Ane Frank*. Ob tako veliki knjižni produkciji je nemogoče zabeležiti vsa bralna gradiva. Učni načrt se ne sprejema vsako leto, zato je učiteljem omogočeno, da v pouk vpeljujejo sodobna besedila. Sama ne sodim med didaktike jezika in književnosti, zato učnega načrta tudi ne bi presojala. Stališče, da bi morale biti vse knjige predpisane, po mojem mnenju ni dobro – to bi avtomatično pomenilo, da se pri pouku ne smejo brati najnovejša kakovostna dela; pa tudi druga skrajnost – da se sme brati kar koli (v to kategorijo sodijo tudi dela, ki ne dosegajo kakovostnih mer), ni dobra. Najbrž velja izbirati neko srednjo pot med obveznimi kanonskimi besedili, ki jih je zaradi kulture treba poznati, in tistimi, ki so tematsko-motivno bližje mlademu bralcu ali bralki, a so nesporno kakovostna. Če mladi bralec ne (s)pozna starejših besedil, nikoli ne bo zmozel razumeti medbesedilnih navezav v poeziji, prozi in dramatiki (kakor jih utemeljuje Juvan) in medmedialnih navezav, zlasti kadar gre za multimodalna dela (prim. slikanice, ilustrirane knjige).

Urh: Katere problemske oziroma tabu teme so najbolj zastopane v sodobnih delih za mlade bralce?

Haramija: Ob že omenjeni temi smrti so to gotovo teme spolnosti in spolnih zlorab ter psihičnega in fizičnega nasilja, ki je skrito za stene doma

(kjer bi se moral vsak počutiti najbolj varnega), zato se zdi, da ne obstaja. V zadnjem času je tudi več knjig o medvrstniškem nasilju, beguncih, priseljencih, socialnih razlikah in ekonomskih stiskah družin.

Urh: Ali tudi v prostem času berete knjige, ki so primarno namenjene mladim bralcem, in če ja, ali pogosteje posegate po kakšnem specifičnem žanru?

Haramija: V prostem času berem knjige za odrasle; najraje posegam po zbirkah kratkih zgodb ter zgodovinskih in družbenih romanih. Je pa res, da berem zelo veliko otroškega in mladinskega leposlovja in se to moje službeno branje velikokrat potegne v prosti čas. Pri otroški in mladinski književnosti ne posegam po eni zvrsti ali specifičnemu žanru, berem vse, seveda tudi z mislijo na ciljno populacijo, ki bi ji študentke in študenti lahko določeno delo brali, ga predstavili oziroma priporočili.

Urh: Ste v žiriji za pomembne mladinske literarne nagrade, več let že denimo sestavljate predizbor knjig za nagrado desetnica, trenutno zasedate predsedniško mesto v žiriji za nagrado večernica. Imate torej celostni pregled nad deli, ki izhajajo, hkrati pa jih prebirate tudi s kritičnim, presojevalnim očesom. Kako poteka delo v žiriji?

Haramija: Pri desetnici sodelujem že od samega začetka (od leta 2004), in sicer kot strokovna sodelavka; zbiram (ne izbiram, saj nimam pravice glasovanja) gradivo za žirijo: ko Mariborska knjižnica pripravi sezname knjig, ki so izšle v treh letih pred podelitvijo, ta seznam pregledam in pripravim ožji seznam po kriterijih, ki ustrezajo pravilniku o nagradi (avtor/-ica mora biti član/-ica Društva slovenskih pisateljev, izvirno besedilo, nominacija je z istim delom mogoča le enkrat); žirija odloča o nominiranih delih in nagrajeni knjigi. Pri večernici, edini vseslovenski nagradi za otroško in mladinsko leposlovje, imam mandat še naslednje leto in seveda imam svoj glas. Delo je precej drugačno od zgoraj opisanega – v konkurenci je veliko več knjig, knjižna bera se presoja za eno leto in ni odvisna od kakršnega koli članstva ali založbe, nominiranih del je le pet. Lepo je biti član žirije, ampak je tudi lepo, ko nisi – nihče se ne jezi na nečlane žirij.

Urh: Kaj pravzaprav pomenijo razne nagrade; verjetno poleg spodbude ustvarjalcem pripomorejo k promociji tako doma kot v tujini?

Haramija: Gotovo je nominacija ali/in nagrada spodbuda avtorju, avtorici, priznanje njegovega ali njenega dela. Gotovo tudi pripomore k prepoznavnosti literarnih del. O teh delih se več piše, v knjižnicah so izpostavljena, malce več se jih tudi kupi. Kar pa se mi zdi posebej pomembno podariti – nominacije in nagrade so sito, ki potrjuje kakovostno literaturo. Ni nujno, da se vsi strinjamo z vsemi žirijami, prepričana pa sem, da večina žirij deluje v skladu z utemeljitvami kakovostne literature in z mislijo na kognitivne zmožnosti mladih bralcev.

Urh: Ukvarjate se tudi s konceptom lahkega branja. Kaj je pravzaprav to in koliko smo pri nas glede tega ozaveščeni?

Haramija: Lahko branje je termin, ki združuje raznolike prilagoditve informacij; pravica vseh ljudi do informiranja v ustrezni obliki je temeljno načelo lahkega branja. Pismenost je vedno bolj pomembna, saj se človek, ki ni vešč branja in pisanja, v vsakdanjem življenju težko znajde. Dostopne informacije so pripravljene v taki obliki, da jih posameznik razume in so mu na voljo po dostopnih kanalih oziroma na različnih nosilcih: tiskano gradivo (knjige, časopisi, revije, napisi na ustanovah, izdelkih ipd., letaki), digitalno gradivo (televizija, računalnik) in slušne informacije (radio, zvočni posnetki). Kadar posameznik standardnih informacij ne more brati ali jih ne razume, so potrebne prilagoditve gradiv. Pri tem lahko priredimo zgolj kanal komuniciranja ali pa informacije prilagodimo tudi vsebinsko in jezikovno. Prilagoditve so odvisne od potreb posameznika ali skupine uporabnikov.

Urh: Ste članica društva Argo, ki med drugim organizira literarni festival Oko besede, ki se je tudi letos konec septembra odvijal v Murski Soboti. Festival vsako leto prinaša pester program. Kaj je obiskovalcem ponudil letos in katerim temam je bil posvečen?

Haramija: Srečanje Oko besede je literarni festival, ki že sedemindvajset let povezuje ustvarjalce slovenske mladinske književnosti, literarne strokovnjake, založnike in posrednike otroške in mladinske književnosti. Letos je bila rdeča nit poezija, ki je bila predstavljena na dveh literarnih večerih in na literarni matineji za učence, na literarno-kritičnih delavnicah za dijake in študente, na strokovnem simpoziju in na podelitvi večernice. Naslednje leto bo festival posvečen biografskim in avtobiografskim elementom v otroški in mladinski književnosti.